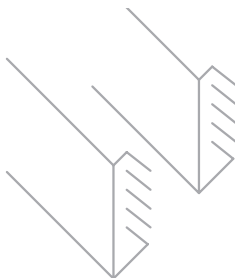

04
Fakulteta za agronomijo
Trg Dositeja Obradovića 8, Novi Sad
Arh. Sibin Đorđević (1926-2013)
Projekt: 1954
Izvedba: 1957–1964

Z gradnjo kompleksa Fakultete za agronomijo se je začela tudi izgradnja novega univerzitetnega kampusa v Novem Sadu. Urbanistično ga je načrtoval Sibin Đorđević skupaj z Rodoljubom Radosavljevićem. Oba projekta sta bila izvedena neposredno po Sibirnovi vrnitvi s polletnega študijskega obiska v Parizu, ki je odločilno vplival na njegovo nadaljnjo arhitekturno prakso, kjer je na projektih sodeloval z ženo Mileno Stanković Đorđević. Bivanje v Franciji je za arhitekta z vsega sveta organiziralo francosko ministrstvo za urbanizem. Udeležence so želeli "in situ", preko obiskovanja gradbenih lokacij v francoskih mestih usmeriti v najsodobnejše arhitekturne in urbanistične tokove. Štipendijo za študijski obisk je zagotovilo mesto Novi Sad, kar je izjemna vizija naložbe lokalne skupnosti, ki se je želela umestiti v mednarodno arhitekturno prizorišče. Kompleks fakultete sestavljajo štirje paviljoni, povezani s skupnim pritličjem: kemijski, živilski, obdelovalni in biološki.

05
Studio M
Ul. Ignjata Pavlasa 3, Novi Sad
Arh. Pavle Žilnik (1920–2006)
Izvedba: 1963–1966
Pavle Žilnik je za stavbo Studia M leta 1966 prejel Oktobrsko nagrado mesta Novega Sada.

Prvo leto konceptualizacije sodobnega Novega Sada je zaznamovalo intenzivno pričakovanje mreže kulturnih objektov, skozi izgradnjo katerih je bil moderni jezik arhitekture preveden v nove programe in nove tipe. Studio M je bil zasnovan kot študijsko-koncertna dvorana in je še vedno edina lokacija v mestu, ki združuje koncertno dvorano in studio za snemanje in oddajanje. Odmik stavbe glede na stavbno linijo glavne ulice in preiščljena umestitev v odnosu do Donavskega parka sta oblikovala odprt javni prostor, obeležen s kiparsko fontano Jovana Soldatovića. Stik s starejšo zgradbo Radia Novi Sad, nekdanjim trgovskim objektom Lojd, poudarjajo abstraktni in dinamični okenski izrezi. Usklajenost objektov na ulici Ignjata Pavlaša je arhitekt udeležil še z uspešno dograjeno interpolacijo zgradbe Radia, ki jo je spojil s Tabakovićevo zgradbo Doma novosadske trgovske mladine. Žilnikova hiša ima poleg izjemnih funkcionalnih tehnoloških prispevkov tudi kakovosten odnos do odprtega notranjega prostora, kjer je praznina arhitekturna vrednost in potencial za nadaljni programski razvoj.

06
Upravna stavba Zveze vodnih skupnosti
Ul. Mike Antića 2, Novi Sad
Arh. Zoran Nikolić (1924–1988)
Izgradnja: 1954–1956

Upravna stavba Zveze vodnih skupnosti je ena prvih javnih zgradb, ki so v po-vojni Novi Sad vnesle sodoben mednarodni arhitekturni slog. Objekt je del širšega projekta teritorialne modernizacije Vojvodine. Pri tem je ključno vlogo odigralo vodno gospodarstvo s tedaj aktualno izgradnjo mreže kanalov sistema Donava-Tisa-Donava. Zato ni presenetljivo, da je bila objektu, ki je moral odražati značaj tega pomembnega družbenega projekta, posvečena posebna arhitekturna pozornost. Tako upravna stavba zaradi svojih proporcij, arhitekturnih novosti in samostojne umestitve na parcelo bolj spominja na modernistične stanovanjske vile. Njena posebnost je atrij, ki se odpira hkrati proti ulici in proti vrtu. Obkrožjo ga pasarele prvega nadstropja, ki pred vstopom v stavbo oblikujejo zanimivo javno dostopno ploščad. Stavba je uspešno prostorsko in tipološko nadaljevanje številnih kulturnih objektov, umeščenih v okolici Galerijskega trga.

**FOKUS NA MODERNIZMU:
ARHITEKTURA NOVEGA SADA 1950–1970**

september 2018

galerija
DESSA

Židovska steza 4, SI-1000 Ljubljana

PREGOVOR

Arhitekturna zapuščina se je dolgo pojmovala le v časovnih okvirjih starih klasičnih obdobij srednjega veka, nove dobe in predvojnega obdobja. Zanimanje za arhitekturo sedaj že ne več tako bližnjega povojnega časa pa je sprožilo vrsto študij, prevrednotenj in revitalizacij objektov modernizma. Plemenito obdobje napredka, razvoja in manifestacije moči je za seboj pustilo velike arhitekturne dosežke v svetu in tudi v Srbiji, zato je vredno vse pozornosti in epiteta kulturne dediščine.

Razstava “Fokus na modernizmu: Arhitektura Novega Sada 1950–1970” predstavlja izbrane arhitekture visoke gradbene kakovosti in estetskih vrednosti iz obdobja, ki je bilo dolgo zanemarjeno tako s strani javnosti kot strokovnih krogov. A vendar je to ključno obdobje razvoja arhitekturne discipline, ki je vzpostavila podlago za sodobno urbanistično matrico, v katero so vtkana inventivna dela modernizma.

Fotografije velikega formata Relja Ivanića, ki prikazujejo zunanost in notranjost izbranih objektov, njihovo monumentalnost in lepoto arhitekturne ustvarjalnosti, nevidne in zanemarjene v vsakodnevni naglici mestnega življenja, poudarjajo potrebo po spoštovanju in ohranjanju modernistične arhitekturne dediščine. Dediščine, ki je v popolnem nasprotju s sedanjim stanjem golega sprejemanja, zapostavljanja in izkrivljanja arhitekturnih vrednot. Spodbudno je, poudarjajo avtorji, da je razstava tega segmenta arhitekturne ustvarjalnosti začetek načrtovane dolgoročne študije jugoslovanskega modernizma v Vojvodini, “katere namen je s časovne in ideološke distance valorizirati in predstaviti dediščino povojne modernistične arhitekture.”

dr Mirjana Sladić

Avtorji koncepta in kustosi razstave:
Relja Ivanić, dr Aleksandar Bede, Andrea Tamaš Dačić,
Slobodan Jović, dr Dragana Konstantinović, Maja Momirov,
Andrej Strehovec

Avtor fotografij:
Relja Ivanić (www.reljai.com)

Organizatorji razstave:
Andrej Strehovec, Maja Ivanić, Kristina Dešman

Produkcija:
Zavod DESSA arhitekturni center (www.dessa.si) in
Društvo arhitektov Novega Sada – DaNS (www.dans.org.rs)

Uredniki kataloga:
dr Dragana Konstantinović, Maja Momirov, Slobodan Jović,
Relja Ivanić, Andrej Strehovec, Maja Ivanić

Recenzent:
dr Mirjana Sladić

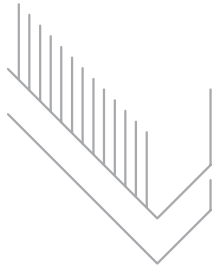
Prevod:
Andrej Strehovec

Oblikovanje kataloga in tehnična obdelava:
Slobodan Jović, Igor Vukičević, Mat-Format

Naslovna fotografija:
Železniška postaja Novi Sad
foto Relja Ivanić (www.reljai.com)

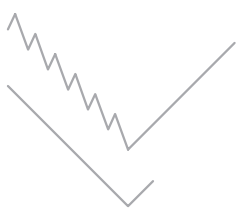
Založba:
Galerija Dessa

01
Poslovna stavba na Bulvarju 23. oktobra
Bulvar 23. oktobra/oslobodenja 69, Novi Sad
Arh. Sibin Đorđević (1926–2013)
Izgradnja: 1957–1959

Poslovna stavba, v kateri so bila podjetja Jugopetrol, Kooprodukt, Zanatkop in tudi Urbanistični zavod, je med prvimi zastavila smer novega velikega novosadskega bulvarja. Ta ob zaključku stavbe na tem delu še ni bil dokončan. Objekt sledi konceptualni arhitekturni liniji, ki jo je Sibin vzpostavil na istočasno grajeni stavbi Fakultete za agronomijo. Razlika je v razdelanem spodnjem delu stavbe (pritličje, mezzanin, terasa), ki poudarja poslovno funkcijo in odpira stavbo proti pločniku in ulici. Arhitektura stavbe nedvomno nakazuje vpliv tedaj vladajočega mednarodnega sloga pa tudi samega Le Corbusierja. Vpliv je posledica Sibirnovega študijskega obiska Francije leta 1954, katerega cilj je bil vpeljati arhitekta v tokove svetovne arhitekturne scene.

02
Železniška postaja Novi Sad
Bulvar Jaše Tomića 4, Novi Sad
Arh. Imre Farkaš (1924–2003)
Arh. Milan Matović (1936–2002)
Začetek del: pomlad 1963
Začetek obratovanja: 31. maj 1964

Stavba Železniške postaje v Novem Sadu odpira temo modernističnega preoblikovanja Novega Sada in njegove preobrazbe iz majhnega v moderno mesto. Gradnja infrastrukture je spremljala sočasno industrializacijo in celovito urbanizacijo. Izgradnja Bulvarja 23. oktobra (danes Bulvar osvoboditve) je bila paradigmatična za vse nadaljnje arhitekturne podvige. Železniška postaja na severni strani nove osi je postavila temelje novega prometnega sistema, novo urbano matrico in novo vizualno podobo sodobnega mesta. Objekt kvalitativno in kvantitativno vzpostavlja novosadsko sodobno arhitekturo v diskurzu jugoslovanskega modernizma: to je največji tovrstni objekt s sodobnim programom, z izrazito modernistično kompozicijo in z zmogljivostmi, ki odražajo pozicijo mesta v konstalaciji z drugimi prestolnicami tedanjih republik in pokrajin. Zgrajen z nevsakdanjim entuziazmom graditeljev in s podporo celotne družbe je kot simbol modernizacije in stopnje razvoja izpolnil večino pričakovanj svojih ustvarjalcev. Kljub temu pa sodoben pogled nanj razkriva vrsto zapletenih odnosov, ki ovirajo njegov prehod v sodobne trende in njegovo zaslužno vrednotenje v skupnem opusu jugoslovanskega modernizma.

03
Muzej delavskega gibanja in narodne
revolucije Vojvodine
Ul. Dunavska 37, Novi Sad
Muzej socialistične revolucije /
Muzej revolucije
Zgodovinski muzej Vojvodine
Muzej sodobne umetnosti Vojvodine
Arh. Ivan Vitić (1917–1986)
Enostopenjski natečaj: 8. september 1959
Vselitev v objekt: 1969–1970

Muzej revolucije je bi zasnovan kot nova vrsta institucije. Odraža specifične potrebe jugoslovanske samoupravne družbe, med drugim potrebe po arhiviranju dosežkov revolucije kot (kulturno-zgodovinske) vrednosti. Stavba je eden izmed namensko načrtovanih muzejev, podobno kot Muzej revolucije v Sarajevu Borisa Magaša, Muzej narodne revolucije Rijeka Nevena Šegvića, nerealizirani Muzej revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije v Beogradu Vjenceslava Richterja, ki naj bi izpolnili edinstveno nalogo. Je arhitekturni objekt za institucijo s “povsem odrejeno politično, znanstveno in izobraževalno nalogo.” Čeprav stavba Muzeja revolucije natančno odraža programske vrednosti arhitekture jugoslovanske družbe, je njen socialno-ideološki program uresničen prav v močnem mednarodnem izhodišču – skozi koncept moderno zasnovanega prostora z enostavno funkcijo, pazljivim izborom materialov, brez izrazite revolucionarne retorike. Vse to ji je recipročno omogočilo, da se je v obdobju petdesetih let preko manjših fizičnih posegov aktualizirala.